

Investeren in kuilm anagement

Zorgvuldigheid en netheid rondom uitkuilen bepalend voor voerkwaliteit voor het voerhek

Losse plukken gras of mais voor de kuil en een lage voersnelheid zorgen op tal van bedrijven voor broeiende kuilen. Dat leidt niet alleen tot kwaliteitsverlies, ook de ruwvoeropname aan het voerhek blijft ondermaats. Investeren in kuilmanagement loont.

Ach, veehouders weten het allemaal wel. Over kuilmanagement wordt veel geschreven, geadviseerd en gepraat. Maar doen? Nou nee. Er klinkt een zucht wanneer Paul Leukers, werkzaam bij de Duitse voerfirma Schaumann, verhaalt over de maïs- en graskuilen die hij tegenkomt op menig boeren erf. 'Wanneer veehouders zich netjes houden aan de regels voor voldoende voersnelheid, het losse product weghalen en niet het voer ruig uit de kuil scheuren, dan zou er niets aan de hand zijn. Maar ik zie te vaak warme rantsoenen voor het voerhek. Dat kost voeropname en daarmee melkproductie.'
Kuilmanagement. Een moderne term waarmee de werkzaamheden rondom in- en vooral ook het uitkuilen bedoeld worden. 'Wat is een goede kuil?', reageert Edward Ensing, productmanager bij Barenbrug, op de vraag wat hij verstaat onder goed kuilmanagement. 'Graskuilen met

een drogestofpercentage van dertig tot veertig procent droge stof zijn optimaal vast te rijden. Maar afgelopen jaren bezaten de kuilen gemiddeld 47 procent droge stof. Bij de start van het inkuilproces laten veehouders dus al punten liggen.'
Piet Riemersma, vakspecialist bij Hendrix UTD, ziet een belangrijke bijdrage weggelegd voor de loonwerker op het gebied van kuilmanagement. 'Veehouders leggen de nadruk op een lage kostprijs. De loonwerker werkt eraan mee door het vergroten van de capaciteit. Op het land lukt dat inmiddels prima, maar op de kuil is het hopenoos. De shovel kan het niet meer bijhouden. Er kan veel aan voerkwaliteit gewonnen worden wanneer er meer tijd besteed zou worden aan het vastrijden. De persoon op de shovel bepaalt de snelheid van aanvoer op de kuil. Goed ruwvoer is de slagader van het bedrijf.'
Kuilmanagement gaat verder dan alleen

het inkuilen. Op het gebied van conserveringsprocessen en uitkuilen lijken de Duitse onderzoeken talrijker dan de Nederlandse. 'Al sinds de jaren tachtig wordt er in Duitsland onderzoek gedaan naar hoe het inkuilproces verbeterd kan worden', geeft Leukers aan, die als vertegenwoordiger werkzaam is in de grensstreek rondom Nijmegen. 'Tegenwoordig staat in onderzoeken centraal hoe de kuil stabiel kan blijven tot aan het voerhek. Steeds meer veehouders voeren nog maar één keer per dag een gemengd rantsoen. Dan moet ook de laatste hap nog vers smaken en goed ruiken.'

Stretchfolie is een blijver

In Nederland werden toevoegmiddelen om het inkuilproces te verbeteren lange tijd louter ingezet bij slechte weersomstandigheden. Maar de laatste drie jaar lijkt er een opmars van toevoegmiddelen gaande. In 2001 gaven veehouders bij Blgg Oosterbeek bij 1,9 procent van de kuilmonsters aan dat er een toevoegmiddel was gebruikt. Vorig jaar steeg dat tot 6 procent. Ensing denkt dat de toename komt omdat er nu toevoegmiddelen in de vorm van bacteriemengsels zijn die zowel het conserveringsproces verbeteren als ook broei kunnen tegengaan. 'Kostprijsstech-

nisch noemen wij toevoegmiddelen een verzekering van de kuil. Op een hectare land ligt voor ruim 400 euro aan gras klaar om gekuuld te worden. Ga je dan gokken als veehouder dat de conservering en het uitkuilen goed verloopt, of kies je voor zekerheid en investeer je in een toevoegmiddel dat hooguit 17 euro per hectare kost?'
In tabel 1 zijn de voederwaarden van graskuilen van 2004 vermeld, in kuil, baal en met een bacteriemengsel (het meestgebruikte type toevoegmiddel). De VEM en pH van behandelde kuilen lijken gunstiger, maar opgemerkt moet worden dat bij Blgg niet van alle kuilen bekend is welke kuilen behandeld zijn. Bovendien zijn het vooral de onder minder gunstige omstandigheden ingekuilde kuilen waarbij een toevoegmiddel is gebruikt. Het lage drogestofpercentage bij de bacteriemengselkuil lijkt daarvan een goede indicatie.
In de tabel staan ook cijfers van gras dat is ingekuuld in de baal. De Duitse voerspecia-

list Leukers benadrukt de hoge conserveringskwaliteit ervan. 'Gras in baal is gewikkeld in meerdere lagen plastic. Vooral de hoge voersnelheid is gunstig. Bij een baal gaat niets verloren door broei.'
De invloed van het soort of de kleur van het plastic is volgens Leukers minimaal. Wel ziet hij veel profijt van de dunne onderfolie, een stretchfolie op graskuilen. 'Stretchfolie is absoluut een blijver. Vooral voor het behouden van een goede topplag van de kuil is het nuttig gebleken.' De topplag van de kuil is het meest gevoelig voor broei en schimmelgroei. Voor veel veehouders is dit de aanleiding om een dik zandpakket op het kuilplastic te gooien, maar dat is volgens Leukers niet eens echt noodzakelijk. 'Gras in een plastic baal zit net zo strak als in een kuil, maar daar wordt toch ook geen gronddek over gegooid. Met een minimale voersnelheid van 1,5 meter per week, het opruimen van kuilresten voor het snijvlak en door met zandslurven

dwars over de kuil de luchtinlaat te beperken is temperatuurstijging goed te voorkomen. Het is bovendien een stuk minder bewerkelijk dan al dat zand.'

Boterzuur in maïs

Kuilmanagement lijkt een onderwerp dat veel voerfabrikanten momenteel onder de aandacht brengen. Zo meldt Riemersma dat Hendrix UTD dit jaar een praktijkonderzoek afrondt dat de basis zal vormen van een model om het kuilmanagement te verbeteren.

In samenwerking met melkfabriek FCDF rondde voerfabrikant ABCTA recent een onderzoek over maïskuilen af, nadat vorig jaar bleek dat vooral deze kuilen de veroorzakers zijn van boterzuurbacteriën in de melk. 'Een goede conservering is geen garantie dat de kuil stabiel blijft bij het uitkuilen', refereert Harrie van der Vliet van ABCTA aan het onderzoek. 'De dichtheid van de kuil is belangrijk, maar de manier van maïs storten bij de oogst, met kippers of laagsgewijs met een silagewagen maakt voor de dichtheid niet uit. Het belangrijkste is dat de shovel voldoende tijd doorbrengt op de kuil.'

Broei en schimmels noemen de specialisten de best zichtbare indicatie van slecht kuilmanagement. Broei zorgt niet alleen voor een opnamevermindering aan het voerhek, door broei gaan ook voederwaarden verloren. 'Iedere graad temperatuurstijging zorgt voor één VEM verlies per dag', weet Ensing. In kuilmanagement moet je investeren, maar dan kun je er ook flink geld mee verdienen.'

Jaap van der Knaap

Tabel 1 – Graskuilen 2004 (bron: Blgg)

	% ds	VEM	DVE	OEB	RE	pH	NH ₃	VCOS	suikers
alle kuilen	43,7	896	75	47	173	4,8	9,4	77,6	78
balen	51,6	863	74	34	165	5,4	7,4	75,1	94
bacteriemengsels	36,1	915	72	55	176	4,4	9,4	79,1	52